

CONCEPT T.B.V. INTERNETCONSULTATIE

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding

Aanleiding voor dit wetsvoorstel is het Sociaal Huurakkoord 2018 dat Aedes en Woonbond hebben gesloten op 21 december 2018. In de brief Maatregelen huurmarkt en evaluatie herziene woningwet¹ (hierna: Brief maatregelen huurmarkt) van 22 februari 2019 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: de minister) aangekondigd welke afspraken uit dit Sociaal Huurakkoord 2018 worden overgenomen.

Met de Brief maatregelen huurmarkt kondigt het kabinet voorstellen aan voor betaalbare verduurzaming in de huursector, een gematigde woonlastenontwikkeling voor lage inkomens en -middeninkomens in de huursector en passende huren voor hogere inkomens. Het kabinet heeft in die brief aangekondigd dat, naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie van de herziene Woningwet, toegelaten in stellingen (hierna: woningcorporaties) binnen wettelijke kaders meer mogelijkheden krijgen om op lokaal niveau met gemeenten en huurders invulling te geven aan de volkshuisvesting. De afspraken uit het Sociaal Huurakkoord 2018 passen goed binnen dit kader. Aedes en de Woonbond hebben daarbij de wens geuit dat de afspraken uit het Sociaal Huurakkoord 2018 spoedig in de wet- en regelgeving worden verwerkt. Om zo veel mogelijk aan deze wens tegemoet te komen, dient dit wetsvoorstel ertoe om de voor de afspraken in het Sociaal Huurakkoord 2018 omtrent de maximale jaarlijkse huursomstijging voor woningcorporaties benodigde wetswijzigingen door te voeren. De maximale jaarlijkse huursomstijging wordt berekend per kalenderjaar. Er wordt daarom gestreefd naar inwerkingtreding per 1 januari 2020. Het kabinet heeft er om die reden voor gekozen om voor de wijziging van de voor woningcorporaties geldende maximale huursomstijging een separaat wetsvoorstel in procedure te brengen. Het kabinet verwacht later dit jaar een wetsvoorstel met de overige in de Brief maatregelen huurmarkt aangekondigde maatregelen in te dienen.

Het gaat in dit wetsvoorstel om de wijziging van de berekening van de maximale huursomstijging, waarmee de huurharmonisatie (huurverhoging bij nieuwe verhuring), de huurverlagingen wegens inkomensdaling van de huurder na eerdere inkomensafhankelijke (hogere) huurverhoging en alle huurverhogingen wegens renovatie (waaronder verduurzaming) buiten de berekening van jaarlijkse huursomstijging gebracht worden. Daartoe wordt voorgesteld artikel 54 van de Woningwet te wijzigen.

Daarnaast voorziet dit wetsvoorstel in de mogelijkheid om op voorstel van woningcorporaties in gezamenlijke afspraken met huurdersvertegenwoordigers en betrokken gemeente(n) lokaal een hogere maximale jaarlijkse huursomstijging vast te leggen (maximaal 1 procentpunt hoger).

Na inwerkingtreding van de voorgestelde wetswijzigingen zal de minister de maximale huursomstijging (nieuw) bij ministeriële regeling op inflatieniveau vaststellen. Dat is conform de afspraken in het Sociaal Huurakkoord 2018. De huidige maximale jaarlijkse huursomstijging ligt, conform het Sociaal Huurakkoord 2015 van Aedes en de Woonbond, op inflatie +1 procentpunt inclusief huurharmonisatie. Door een maximale huursomstijging op inflatieniveau exclusief huurharmonisatie wordt een gematigde ontwikkeling van de gemiddelde huurprijs voor zittende huurders bevorderd. De huurverhoging voor individuele woningen blijft overigens gemaximeerd op het huidige niveau van inflatie + 2,5 procentpunt.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1 Aanpassing maximale huursomstijging voor woningcorporaties

¹ Kamerstukken II 2018/2019, 32847, nr. 470

De maximale huursomstijging houdt in dat het gemiddelde van de huurprijzen van de door een woningcorporatie verhuurde zelfstandige huurwoningen jaarlijks met niet meer dan het wettelijk voorgeschreven percentage mag stijgen. In de maximale huursomstijging zoals die vóór 1 januari 2017 gold, werden huurverhogingen op een andere datum dan 1 juli wegens woningverbetering en huurharmonisatie ook buiten de berekening van de maximale huursomstijging gehouden. Sinds 1 januari 2017 wordt de huursomstijging over een kalenderjaar gemaximeerd. Dat is een administratieve verlichting voor woningcorporaties omdat zij nu maar eenmaal per boekjaar de huursom(stijging) hoeft vast te stellen. Door die berekening per kalenderjaar tellen huurverhogingen die op andere data dan 1 juli ingaan (bijvoorbeeld na woningverbetering of bij nieuwe verhuring) ook mee in de maximale huursomstijging. Daarbij worden de huurverhogingen wegens woningverbetering die buiten de berekening blijven beperkt tot huurverhogingen die maximaal een jaar na het realiseren van de woningverbetering zijn doorgevoerd. Dit wetsvoorstel brengt de huurharmonisatie, huurverlagingen wegens inkomensdaling van de huurder na eerdere inkomensafhankelijke (hogere) huurverhoging en alle huurverhogingen wegens woningverbetering, waaronder verduurzaming, (weer) buiten de berekening van de maximale huursomstijging. Woningcorporaties staan voor een investeringsopgave voor verduurzaming van hun bezit. Door alle huurverhogingen wegens woningverbetering, ongeacht hoe lang na het realiseren van de woningverbetering doorgevoerd, buiten de berekening van de maximale huursomstijging te brengen, krijgen woningcorporaties meer ruimte om te bepalen hoe zij deze investeringsopgave willen bekostigen. Om alle huurverhogingen wegens woningverbetering weer buiten de berekening van de maximale huursomstijging te brengen wordt voorgesteld de beperking te schrappen dat de huurverhoging maximaal een jaar na het realiseren van de woningverbetering is doorgevoerd. Het uitzonderen van huurharmonisatie en verduurzaming van de berekening van de huursomstijging biedt naast de lokale afwijkmogelijkheid (zie paragraaf 2.2) verdere ruimte om lokaal rekening te houden met de betaalbaarheid en beschikbaarheid voor en woonwensen van de huurders, prijs-kwaliteitverhouding van de woning bij mutaties en mogelijkheden voor investeringen in nieuwbouw en verduurzaming. De maximale huursomstijging (nieuw) wordt, conform het Sociaal Huurakkoord 2018, bij ministeriële regeling op inflatieniveau vast gesteld waardoor een gematigde ontwikkeling van de gemiddelde huurprijs voor zittende huurders wordt bevorderd.

2.2 Afwijkmogelijkheid maximale huursomstijging

Het Sociaal Huurakkoord 2018 bevat ook de afspraak dat woningcorporaties in gezamenlijke afspraak met huurdersvertegenwoordigers en gemeente een lokale hogere huursomstijging kunnen afspreken, met een bandbreedte van 1 procentpunt. Deze mogelijkheid om af te wijken voor woningcorporaties past bij het voornemen van het kabinet om meer mogelijkheden voor lokale invulling te geven aan het volkshuisvestelijk beleid, zoals aangekondigd in de Brief maatregelen huurmarkt. Het kabinet introduceert daarom met dit wetsvoorstel de mogelijkheid om op voorstel van een woningcorporatie in de prestatieafspraken zoals bedoeld in artikel 44 van de Woningwet een lokaal hogere huursomstijging af te spreken. Daartoe voorziet dit wetsvoorstel in wijziging van artikel 54 van de Woningwet.

De bandbreedte voor deze lokaal hogere huursomstijging (maximaal 1 procentpunt, conform het Sociaal Huurakkoord 2018) zal de minister met een ministeriële regeling vaststellen na inwerkingtreding van de voorgestelde wetswijziging. Het uitgangspunt is dat binnen de kaders van de nationale regelgeving ruimte wordt geboden voor lokale invulling van het volkshuisvestelijk beleid. De mogelijkheid om lokaal af te wijken van de maximale huursomstijging is verdedigbaar om lokaal rekening te houden met de investeringsopgave. Deze lokale verhoging kan worden ingezet indien zodanige investeringen in beschikbaarheid of herstructurering nodig zijn dat een gemiddelde inflatievolgende huurverhoging tot onvoldoende investeringscapaciteit leidt.

Indien woningcorporaties gebruik willen maken van de afwijkmogelijkheid moet (vooraf) dit vastgelegd worden in gezamenlijke prestatieafspraken tussen woningcorporaties, huurdersorganisatie(s) en betrokken gemeenten over het betreffende kalenderjaar. In de prestatieafspraken kan inzichtelijk worden gemaakt dat de inkomsten uit deze extra huursomstijging ten goede komen aan de voorgenomen investeringen in beschikbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid en welke afwegingen van belangen (betaalbaarheid, beschikbaarheid en kwaliteit/duurzaamheid) zijn gemaakt om tot deze keuze te komen. Uit recent onderzoek van

Companen² blijkt dat de ontwikkeling van de woningvoorraad en de kwaliteit en duurzaamheid van de woningen de meest besproken onderwerpen zijn bij het maken van prestatieafspraken. Het grootste deel van de ondervraagde gemeenten, woningcorporaties en huurdersorganisaties is daarbij van mening dat de afweging van de belangen van de verschillende partijen bij het opstellen van prestatieafspraken in evenwicht zijn geweest.

3. Financiële gevolgen voor huurders en verhuurders

3.1 Verdien capaciteit woningcorporaties

Een belangrijk kenmerk van de met dit wetsvoorstel te wijzigen regelgeving is dat deze de randvoorwaarden van de maximale huursomstijging bepaalt waarbinnen woningcorporaties kunnen opereren ofwel een lokale hogere huursomstijging af kunnen spreken. Zoals hiervoor aangegeven zal de minister de maximale huursomstijging (nieuw, dus exclusief huurharmonisatie) vaststellen op inflatieniveau. Nu is de maximale huursomstijging inflatie + 1 procentpunt, inclusief huurharmonisatie. Het is aan de woningcorporatie en haar partners bij de prestatieafspraken om daarin al dan niet een hogere huursomstijging (maar maximaal 1 procentpunt hoger) af te spreken. Dit wetsvoorstel heeft daarom geen directe invloed op de huurprijzen. Het is om die reden niet aan te geven wat de effecten van de wijzigingen zullen zijn voor de daadwerkelijke huurinkomsten; wel kan aangegeven worden waar sprake is van meer en waar sprake is van minder ruimte. Het wetsvoorstel betekent gemiddeld genomen dat de ruimte voor huurverhogingen bij zittende huurders afneemt, en dat de ruimte voor huurverhogingen bij mutatie (nieuwe verhuur) toeneemt. De verwachting is dat het effect op de verdien capaciteit van de woningcorporatiesector per saldo beperkt is. Deze verwachting wordt hieronder toegelicht.

Na inwerkingtreding van de voorgestelde wijzigingen zal de minister de maximale huursomstijging (nieuw) bij ministeriële regeling op inflatieniveau vaststellen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de afspraak hierover van Aedes en de Woonbond in het Sociaal Huurakkoord 2018. Uit de Verantwoordingsinformatie van de woningcorporaties blijkt dat de gemiddelde huursomstijging exclusief huurharmonisatie 0,2 procentpunt boven inflatie bedroeg in de periode 2016-2018. Het vaststellen van de maximale huursomstijging exclusief huurharmonisatie op inflatieniveau heeft daarmee een licht beperkend effect.

Dit wetsvoorstel maakt het voor woningcorporaties mogelijk om in gezamenlijke afspraak met de huurdersorganisaties en de betrokken gemeenten lokaal af te wijken van de maximale huursomstijging. Het is redelijk te verwachten dat woningcorporaties, huurdersorganisaties en gemeenten niet zonder reden een hogere huursomstijging in de prestatieafspraken zullen afspreken maar alleen wanneer daartoe noodzaak is gebleken, zoals wanneer de investeringsopgave groot is en de investeringscapaciteit bij een gemiddelde jaarlijkse huurverhoging van inflatieniveau daarvoor onvoldoende is. Die afwijkingsruimte wordt bij ministeriële regeling vastgesteld op maximaal 1 procentpunt. Ook dit is conform de afspraak hierover van Aedes en de Woonbond in het Sociaal Huurakkoord 2018. Naar verwachting wordt deze afwijkingsmogelijkheid gebruikt in enkele stedelijke gebieden bij woningcorporaties waarvan zodanige investeringen in beschikbaarheid of herstructurering nodig zijn dat een gemiddelde inflatievolgende huurverhoging tot onvoldoende investeringscapaciteit leidt.

Dit wetsvoorstel wijzigt de maximale huursomstijging inhoudelijk door de huurharmonisatie buiten de berekening te brengen. Gemiddeld was het effect van huurharmonisatie op de huursomstijging van corporaties de afgelopen drie jaar +0,5%. Het buiten de huursombenadering houden van de huurharmonisatie zou in potentie tot een grotere mate van huurstijgingen bij mutatie kunnen leiden. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat ook onder de huidige regeling van de huursomstijging woningcorporaties de huren meer hadden kunnen verhogen dan ze daadwerkelijk hebben gedaan. Hierbij geldt ook dat de huurstijging bij verhuizing beperkt wordt door de regels van passend toewijzen (jaarlijks aan 95% van verhuizende huurders die qua inkomen recht hebben op huurtoeslag, een huur die niet boven de aftoppingsgrens ligt vragen), de DAEB-

² Companen (2018), 'Lokale ervaringen rond woonvisies, prestatieafspraken en huurdersparticipatie', bijlage bij de Brief maatregelen huurmarkt (32 487, nr. 470).

huurgrens en de toegestane huur van de woningen volgens het woningwaarderingstelsel (hierna: WWS). Gezien de prioriteit die woningcorporaties en huurders bij betaalbaarheid leggen in het Sociaal Huurakkoord 2018 kan er ook vanuit worden gegaan dat deze ruimte niet volledig benut wordt. Wel is het aannemelijk dat de beperking van de verdien capaciteit vanwege de lager toegestane zuivere (jaarlijkse) huurprijssstijging al dan niet deels gecompenseerd zal worden door een beperkte toename in de mate van huurharmonisatie.

3.2 Betaalbaarheid huurders

Het merendeel van de zittende huurders ondervindt een positief effect op de betaalbaarheid doordat de maximale huursomstijging (maximale gemiddelde jaarlijkse huurverhoging) bij ministeriële regeling op inflatieniveau wordt vastgesteld. In de periode 2016-2018 lag de gemiddelde huurverhoging exclusief huurharmonisatie immers 0,2 procentpunt boven inflatie en door beperking tot inflatieniveau hebben woningcorporaties niet de ruimte om te kiezen voor een hogere gemiddelde huurverhoging voor zittende huurders dan inflatieniveau. Voor huurders in regio's waar gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om lokaal af te wijken binnen een bandbreedte van 1 procentpunt treedt dit effect niet op.

De extra ruimte die ontstaat doordat de huurharmonisatie buiten de berekening van de huursomstijging wordt gebracht kan tot hogere huren voor verhuizende huurders leiden. Dit wordt voor huurtoeslagontvangers beperkt door de regels voor passend toewijzen en verder wordt de mogelijkheid tot harmonisatie beperkt door de DAEB-huurgrens en het WWS.

4. Uitvoeringsgevolgen voor woningcorporaties en huurders

De inhoudelijke wijziging van de jaarlijkse maximale huursomstijging heeft nauwelijks uitvoeringstechnische gevolgen voor woningcorporaties en huurders. Woningcorporaties, huurders en betrokken gemeente(n) moeten gezamenlijke afspraken maken om de mogelijkheid om lokaal af te wijken van de jaarlijkse maximale huursomstijging te gebruiken. Dit vraagt van hen duidelijke afspraken.

5. Regeldruk/administratieve lasten

5.1 Administratieve lasten voor woningcorporaties

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de administratieve lasten voor woningcorporaties. De periode waarover de huursomstijging wordt berekend blijft gelijk aan een kalenderjaar. Het buiten de berekening van de maximale huursomstijging brengen van de huurharmonisatie en huurverhogingen wegens renovatie (waaronder verduurzaming) leidt tot een eenmalige verwaarloosbare wijziging in de administratieve lasten. De periode voor het bepalen van de huursomstijging blijft op basis van een kalenderjaar. Daarnaast zijn woningcorporaties niet verplicht om gebruik te maken van de afwijkingsmogelijkheid, waardoor de introductie van deze mogelijkheid niet tot stijging van de administratieve lasten leidt.

5.2 Nalevingskosten woningcorporaties, huurders(organisaties), gemeenten

Woningcorporaties kunnen op grond van de Woningwet prestatieafspraken maken met gemeenten en huurdersorganisaties. Dit wetsvoorstel brengt daarin geen wijziging.

Woningcorporaties krijgen de mogelijkheid om in de prestatieafspraken afspraken te maken dat een (maximaal 1 procentpunt) hogere maximale huursomstijging wordt toegepast. Omdat dit onderdeel uitmaakt van de prestatieafspraken leidt deze nieuwe mogelijkheid niet direct tot grote additionele nalevingskosten voor woningcorporaties, huurdersorganisaties en gemeenten. Sira Consulting³ heeft in opdracht van BZK een specificering gemaakt van de administratieve lasten van de Woningwet. De structurele regeldruk voor prestatieafspraken wordt ingeschat op € 10.315.000 in 2017. Uit de specificering van Sira Consulting blijkt dat woningcorporaties al geïnvesteerd hebben in de professionalisering van huurdersorganisaties. Daarnaast blijkt uit het

³ Sira Consulting (2018), Specificering verschil administratieve lasten van de Woningwet voor woningcorporaties tussen ex-ante en ex-post meting, bijlage bij de brief Ontwikkeling administratieve lasten woningcorporaties, convenant informatievoorziening en programma Verticaal toezicht (29 453, nr. 486).

eerdergenoemde onderzoek van Companen (2018) dat de ontwikkeling van de woningvoorraad en de kwaliteit en duurzaamheid van de woningen de meest besproken onderwerpen zijn bij het maken van prestatieafspraken. De specificering van Sira geeft daarbij wel aan dat 72% van de extra gemeten administratieve lasten die zijn gemeten, het gevolg is van de invulling die gemeenten geven aan de prestatieafspraken.

6. Financiële effecten voor de rijksbegroting

Huurtoeslag

Wijzigingen in huurprijsverhogingen hebben een doorwerking op de uitgaven voor huurtoeslag. Zoals hiervoor aangegeven heeft het voorliggende wetsvoorstel enkele tegengestelde effecten op de ruimte voor huurverhogingen. Er is enerzijds sprake van een opwaarts effect door het buiten de berekening van de jaarlijkse huursomstijging brengen van de huurharmonisatie en door de afwijkingsmogelijkheid. Anderzijds kan er sprake zijn van een neerwaarts effect door het vaststellen van de maximale huursomstijging op inflatieniveau. Per saldo is het totale effect op de uitgaven voor huurtoeslag van de afspraken in het Sociaal Huurakkoord 2018 die in wet- en regelgeving worden verwerkt, naar verwachting neutraal.

7. Verenigbaarheid met hoger recht

Dit in dit wetsvoorstel voorgestelde wijzigingen met betrekking tot de huursombenadering zijn verenigbaar met de internationale en grondwettelijke regels.

8. Consultatie

VNG, Woonbond, Aedes.

Het wetsvoorstel is van PM tot PM in internetconsultatie geweest.

[PM uitkomsten internetconsultatie]

9. Voorlichting en communicatie

De in samenwerking tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Woonbond, Aedes vereniging van woningcorporaties en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opgestelde Handreiking prestatieafspraken zal aan de voorgestelde wetswijziging worden aangepast.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel 1

Artikel 54 van de Woningwet behelst de huursombenadering. De gemiddelde huurprijs van de door een woningcorporatie verhuurde zelfstandige woningen mag op 1 januari van enig jaar niet meer dan een bij ministeriële regeling (artikel 40 van de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015) vastgelegd percentage (voor 2019: 2.4) hoger zijn dan op 1 januari van het daaraan voorafgaande kalenderjaar (t-1). Dit houdt in dat de verhoging van de huurprijs van individuele woningen niet beperkt blijft tot het percentage van de maximale huursomstijging, maar de maximale huursomstijging heeft natuurlijk wel een beperkende werking voor die individuele verhogingen.

Een aantal typen huurprijsverhoging telt niet mee voor de berekening van de gemiddelde huurprijs.

Als gevolg van de voorgestelde wijzigingen in artikel 54 van de Woningwet zullen niet meetellen voor de maximale huursomstijging:

- de huurprijs van geliberaliseerde woningen (onderdeel a); dit betreft zowel de in het peiljaar geliberaliseerde woningen als de woningen die van oudsher geliberaliseerd zijn;
- de huurprijs van voor het eerst of voor het laatst in het peiljaar door de woningcorporatie verhuurde woningen (onderdeel b) - dit betreft dus zowel de nieuw gebouwde als de nieuw aangekochte en zowel de gesloopte als de verkochte woningen;
- de huurprijs van woningen waarvoor een huurprijsverlaging is doorgevoerd in verband met een eerdere inkomensafhankelijke verhoging (onderdeel c);
- de huurprijs van woningen waarvan de huurprijs is verhoogd als gevolg van een woningverbetering (onderdeel c) - dat is inclusief verbetering in de vorm van verduurzamingsmaatregelen waarbij wordt opgemerkt dat een overeengekomen energieprestatievergoeding geen deel uitmaakt van de huurprijs en dus nooit meetelt voor de berekening van de gemiddelde huurprijs,
- de huurprijs van woningen waarvoor een inkomensafhankelijke hogere huurverhoging is doorgevoerd indien in de prestatieafspraken is vastgelegd dat de extra huurinkomsten uit die verhoging wordt ingezet voor investeringen (onderdeel d);
- huurprijs van woningen waarvoor, na een eerdere inkomensafhankelijke hogere huurverhoging, vanwege een inkomensdaling van de huurder een huurverlaging is doorgevoerd (onderdeel d), en
- de huurprijs van onzelfstandige woonruimte (onderdeel e).

onder 1

In paragraaf 2.2 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting is reeds toegelicht dat voorgesteld wordt de maximale huursomstijging te differentiëren. Woningcorporaties kunnen met de betrokken gemeente(n) en huurdersorganisatie(s) in de prestatieafspraken, bedoeld in artikel 44 van de Woningwet, overeenkomen dat de huursom maximaal mag stijgen met het percentage van de inflatie verhoogd met 1 procentpunt. Het staat de gemeenten en de woningcorporaties niet vrij om zelf een maximale huursomstijging overeen te komen, ze kunnen een percentage overeenkomen zolang dat niet hoger is dan het hoogste van twee in de Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 genoemde percentages.

onder 2

In paragraaf 2.1 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting is reeds toegelicht dat voorgesteld wordt om huurharmonisatie bij nieuwe verhuringen niet mee te laten tellen voor de maximale huursomstijging. De voorgestelde wijziging van artikel 54, tweede lid, onderdeel b, van de Woningwet voorziet hierin.

Daarnaast wordt voorgesteld de beperking dat de verbetering in het jaar voorafgaand aan het peiljaar moet zijn aangebracht te schrappen omdat in het Sociaal Huurakkoord 2018 is vastgelegd dat iedere huurprijsverhoging als gevolg van woningverbetering niet meetelt voor de maximale huursomstijging. De voorgestelde wijziging van artikel 54, tweede lid, onderdeel c, van de Woningwet voorziet hierin.

Daarnaast wordt voorgesteld, zoals in paragraaf 2.1 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting is toegelicht, de huurprijzen die, na eerder op basis van het inkomen van de huurder

meer verhoogd te zijn, verlaagd zijn als gevolg van een inkomensdaling van de huurder niet mee te laten tellen voor de maximale huursomstijging. De voorgestelde wijziging van artikel 54, tweede lid, onderdeel d, van de Woningwet voorziet hierin.

Artikel II

Bij de vaststelling van de datum van inwerkingtreding zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de vaste verandermomenten en de minimale invoeringstermijnen. Het streven is er op gericht om de voorgestelde wijzigingen per 1 januari 2020 in werking te laten treden.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

CONCEPT INTERNETCONSULTATIE